

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

van het

Kon. Nederlandsch Indische Leger

DE IN ZUID BORNEO IN 1942 GEVOERDE ACTIE

Bijlage: Een schetskaart van Z.O. Borneo.

I. Inleiding.

Aan de in Z. Borneo aanwezige legeronderdelen was de taak toegevoegd om de aldaar aanwezige vliegvelden, t.w. te *Oelin* en te *Kotawaringin* te verdedigen. Voor de bezetting van laatstgenoemd vliegveld was een van Java afkomstig detachement ter sterkte van 10 brigades¹⁾ ter beschikking gesteld. Na het vervullen van deze taak zouden de dan nog beschikbare troepen worden gereorganiseerd voor het voeren van een guerilla-oorlog.

De Territoriale Commandant had in verband met vorenvermelde opdrachten zijn troepen als volgt ingezet.

Te *Oelin* werd een detachement ter sterkte van 9 brigades gelegd, terwijl voor de verdediging van het vliegveld *Kotawaringin* het reeds vermelde detachement van 10 brigades was uitgetrokken. Teneinde het detachement te *Oelin* te kunnen vormen was het nodig geweest om de in vredetijd bezette post te *Poeroektjaoe* nagenoeg geheel op te heffen en de oorspronkelijke bezetting van *Kendangan* door een 25-tal dienstplichtigen te doen vervangen.

Ook *Bandjermasin* was ten gevolge van de vorming van vorenvermelde detachementen van beroepstroepen ontbloot. Alleen de bezetting van *Tanah Grogot* met 2 brigades infanterie was intact gelaten.

Voorts waren op het van niet veel betekenis zijnde vliegveld te *Dajoe* een brigade inf. en 25 gemilitariseerde veldpolitie-agenten gelegd. De rest van de beschikbare troepen bestond uit dienstplichtigen en enkele stads- en landwachten, nl. 6 brigades dienstplichtigen te *Bandjermasin*, waarvan 2 brigades over een 4-tal kustwachten waren verdeeld, 1 compagnie stadswacht te *Bandjermasin* en landwachten, elk ter sterkte van 3 brigades te *Kendangan*, *Amoentai* en *Barabai*.

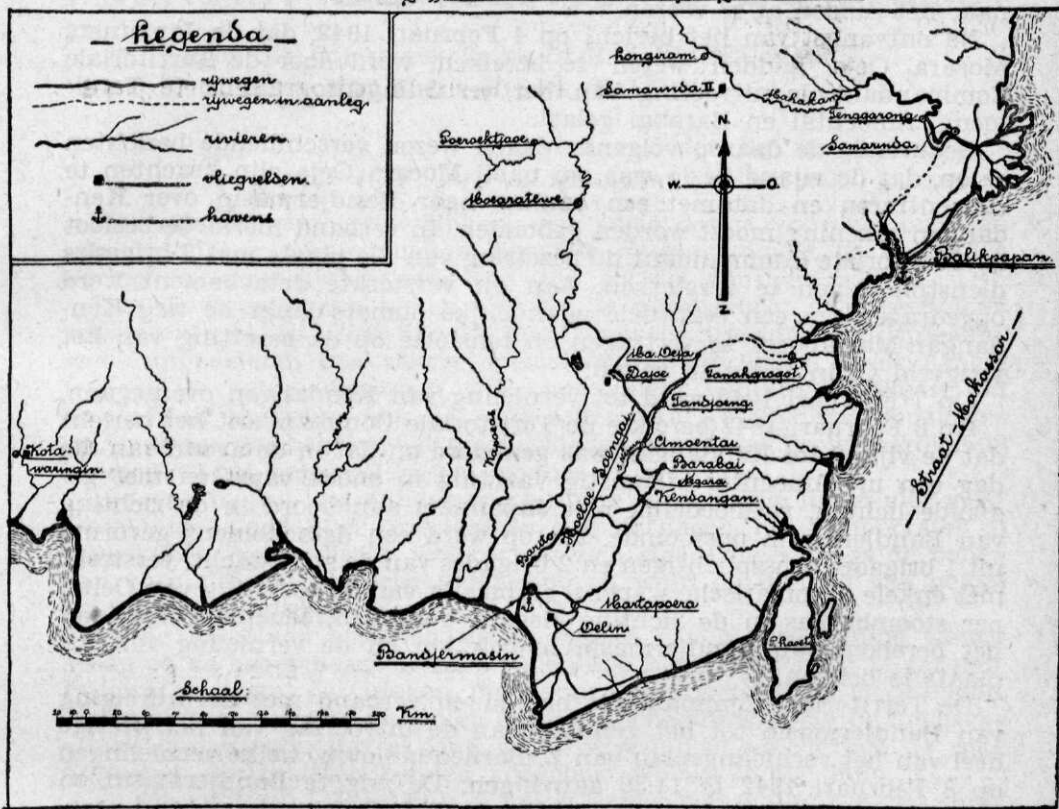
De geoefendheid en bewapening der stads- en landwachten liet echter veel te wensen over, zodat het zich liet aanzien, dat op deze onderdelen geen te grote wissel zou mogen worden getrokken.

II. Verloop van de actie.

Eerst in de tweede helft van de maand Januari 1942 werd de activiteit van de Japanse luchtmacht in Z. Borneo merkbaar.

¹⁾ Sterkte van de brigades variërende van 16—19 man.

Schetskaart van Z.-O. Borneo.
 Behoort bij: „De in Zuid-Borneo in 1942 gevoerde actie.”

Op 20 Januari 1942 werden de eerste vijandelijke jagers boven Bandjermasin en het vliegveld Oelin waargenomen. Mitraillementen hadden in de loop van die maand geregeld plaats, doch veel schade werd niet aangericht.

Op 28 Januari 1942 toen een 8-tal van onze bommenwerpers, welke op doortocht waren naar Samarinda II, op het vliegveld te Oelin waren opgesteld, werden echter 6 bommenwerpers bij een vijandelijke aanval vernield, waardoor een gevoelige slag werd toegebracht.

Na de val van Balikpapan op 24 Januari 1942 nam de spanning uiteraard in Z. Borneo toe, vooral toen in de eerste dagen van Februari 1942 bericht werd ontvangen, dat de Japanner zich in het bezit van Tanah Grogot had gesteld en zijn opmars naar het Zuiden dus was begonnen.

Het zwakke detachement te Tanah Grogot week in de richting Poe-roektjaoe uit, zodat de weg naar het Zuiden voor de vijand open was komen te liggen, in verband waarmede de Territoriale Commandant een patrouille van 10 man afkomstig van het detachement dienstplichtigen van Kendangan versterkt met 5 gemilitariseerde politie-agenten van

Dajoe naar *Moeara Oeja* zond. Voorts werden orders gegeven om alle prauwen en transportmiddelen in de bestuursafdeling *Hoeloe Soengai* naar het Zuiden af te voeren.

Na ontvangst van het bericht op 4 Februari 1942, dat de Japanners *Moeara Oeja* hadden weten te bereiken, werd door de Territoriale Commandant de uitvoering van het vernielingsprogramma te Tandjoeng, Amoentai en Barabai gelast.

Gedurende de daarop volgende dagen wezen verschillende berichten er op, dat de vijand bezig was om nabij *Moeara Oeja* zijn krachten te concentreren en dat met een opmars naar *Bandjermasin* over *Kendangan* rekening moest worden gehouden. In verband hiermede besloot de Territoriale Commandant de bezetting van die plaats met 2 brigades dienstplichtigen te versterken. Aan dit versterkte detachement werd opgedragen om een eventuele vijandelijke opmars langs de weg *Kendangan-Martapoera* te vertragen en tenslotte op de bezetting van het vliegveld *Oelin* terug te vallen.

Op 7 Februari 1942 werd tot vernieling van *Kendangan* overgegaan.

Op 8 Februari 1942 bereikte de Territoriale Commandant het bericht dat de vijand tot *Kendangan* was genaderd en dat in de avond van die dag een uit *Amoentai* afkomstig vaartuig in snelle vaart en met gedoofde lichten, vermoedelijk met Japanners aan boord in de richting van *Bandjermasin* opstoomde. Hierop werd een detachement gevormd uit 1 brigade dienstplichtigen en 2 brigades van de stadswacht, versterkt met enkele automatische wapens, afkomstig van de bezetting van *Oelin*, per stoombarkas in de richting *Negara* gezonden, teneinde de vijand het bereiken van *Bandjermasin* te beletten en de vernieling van die plaats te dekken.

De Territoriale Commandant had nl. in verband met de bedreiging van *Bandjermasin* tot het gelasten van de uitvoering van het overige deel van het vernielingsplan van *Z. Borneo* besloten, welke vernielingen op 8 Februari 1942 te 11.30 aanvingen. De nog te *Bandjermasin* en omgeving aanwezige troepen werden in daarvoor gereserveerde vaartuigen geëmbarkeerd en voeren nadat de vernielingen waren uitgevoerd de *Barito* af met de bedoeling om vervolgens langs de *Kapoeas* het binnenland te bereiken. Het opstomen langs de *Barito* werd in verband met de binnengekomen berichten, welke wezen op het bezetten door de vijand van verschillende plaatsen langs die rivier, niet verantwoord geacht.

In de morgen van de 9e Februari 1942 werd echter van het Hoofdkwartier te *Bandoeng* opdracht ontvangen om naar *Kotawaringin* op te stomen, teneinde aldaar nadere bevelen af te wachten. Laatstgenoemd vliegveld werd op 11 Februari bereikt, van waar op 12 Februari 1942 de afvoer van niet benodigd personeel en van de fysiek minder geschikte militairen naar *Java* aanving, terwijl de overigen bij het detachement te *Kotawaringin* werden ingedeeld. Dit detachement werd door de vijand ongemoeid gelaten, zodat van dit vliegveld tot het laatst toe gebruik is kunnen worden gemaakt.

Einde van de Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.